



İŞ SÖZLEŞMELERİNİN TL'YE ÇEVİRİLME ZORUNLULUĞU

Hamit TİRYAKİ

Em. İş Başmüfettişi, Avukat

tiryakidanismanlik@gmail.com

ÖZET

Türk lirasının değerinin korunmasıyla ilgili Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girdi. Düzenlemeye göre, döviz üzerinden yapılan hizmet ve iş sözleşmelerinin 13 Ekime kadar Türk Lirasına dönüştürülmesi zorunlu hale geldi.

Anahtar kelimeler: Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, döviz, iş sözleşmesi.

1. GİRİŞ

Ücret, prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkak, yabancı para olarak kararlaştırılabilir. İşveren ile çalışan arasındaki iş sözleşmesi ister dolar ister Euro olsun, döviz üzerinden yapılabilir ancak ödeme o günkü kur üzerinden TL ile yapılmak zorundadır. Ancak uygulamada iş sözleşmelerinin döviz ile yapıldığı, ücretlerin de döviz üzerinden ödendiği görülebilmektedir.

13 Eylül 2018 tarih ve 30534 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan ‘‘Cumhurbaşkanı Kararı’’ yla 7/8/1989 tarihli ve 32 Sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kararın 4 üncü maddesine ‘Türkiye’de yerleşik kişilerin Bakanlıkça belirlenen haller dışında kendi aralarındaki menkul ve gayrimenkul alım satımı, taşıt ve finansal kiralama dahil her türlü menkul ve gayrimenkul kiralama, leasing ile iş, hizmet ve eser sözleşmelerinde sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılmaz’ bendi eklenmiştir.

Bu değişikle artık dövizle kurulan iş sözleşmelerinin TL'ye çevrilmesi gerekmektedir. Değişikliğin bir Kanun'la yapılmayıp “Cumhurbaşkanı Kararı” ya da “Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi” yle yapılması 2017 Anayasa değişikliği ile Türk hukukunda yeni bir kavram olan Cumhurbaşkanı Kararnameleri normunun bağlayıcılığı, denetimi, kapsamı hakkında kafalarda soru işareti oluşturmuştur. Bu kapsamda kısaca Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin özelliklerine değinmekte fayda var.

2. İŞ SÖZLEŞMELERİNİN TÜRK LİRASINA ÇEVİRİLME ZORUNLULUĞU

2.1. Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin Özellikleri ve Bağlayıcılığı

2017 Anayasa değişiklikleri ile anayasal ilkeleri belirlenmiş olan Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, yürütme organına sosyal, siyasal ve idari alanda düzenleme yapma yetkisi vermektedir. Yürütme organını oluşturan Cumhurbaşkanı, yasal bir dayanak olmaksızın, doğrudan anayasadan aldığı yetkiyle sosyal ve ekonomik haklar ile idari teşkilat ve işleyişe ilişkin belirli düzenlemeler yapabilecektir¹. Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri marifetiyle kanuni bir dayanağı veya parlamentonun verdiği bir yetki olmaksızın, ilk elden/asli düzenleme yapma yetkisi ile donatılmıştır.

Anayasa m. 104/17'de Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri şu şekilde düzenlenmiştir: *“Cumhurbaşkanı, yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilir. Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevler Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenemez. Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz. Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz. Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile kanunlarda farklı hükümler bulunması halinde, kanun hükümleri uygulanır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin aynı konuda kanun çıkarması durumunda, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi hükümsüz hale gelir.”*

Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin (Cumhurbaşkanı, tarafından çıkarıldığından ve bu organ da idari teşkilat içerisinde yer aldığından) idari işlem niteliğinde olduğu söylenebilir.

2.2. Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin Normlar Hiyerarşisindeki Yeri

Cumhurbaşkanlığı kararnameleri geçerliliklerini Anayasaya borçludur. Bu bakımdan hiyerarşide Anayasanın altında olduğu şüphesizdir. Anayasa Mahkemesinin cumhurbaşkanlığı

¹ Artuk ARDIÇOĞLU, Ankara Barosu Dergisi, Sayı: 2017/3, “Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi”, s.21.

kararnamesini denetleme yetkisi bulunmamasına rağmen, Mahkemenin karar verirken cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle bağlı olmamasından ötürü bu normla bir hiyerarşi ilişkisinin olmadığı söylenebilir. Cumhurbaşkanlığı kararnameleri, Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda çıkartılmaz. Ayrıca Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile kanunlarda farklı hükümler bulunması halinde, kanun hükümleri uygulanır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin aynı konuda kanun çıkarması durumunda, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi hükümsüz hale gelir.’ Bu nedenle Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri normlar hiyerarşisinde kanunun altında kalmaktadır².

2.3.Kararnamenin İçeriği

Cumhurbaşkanlığının 12 Eylül 2018 tarihli 85 no’lu kararında Türk Parası Kıymetini Koruma Kanunu Hakkında 32 Sayılı Kararda Değişiklik Yayılmasına Dair Karara göre, “...Türkiye’de yerleşik kişilerin Bakanlıkça belirlenen haller dışında kendi aralarındaki ... iş, hizmet sözleşmelerinde sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılmaz.” “Bu bendin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 30 gün içinde söz konusu bentte belirtilen ve daha önce akdedilmiş yürürlükteki sözleşmelerdeki döviz cinsinden kararlaştırılmış bulunan bedeller, Bakanlıkça belirlenen haller dışında Türk Parası olarak taraflarca yeniden belirlenir”.

6 Ekim 2018 tarih ve 30557 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ’le karara açıklık getirilerek “ Türkiye’de yerleşik kişiler; yurt dışında ifa edilecekler dışında kalan, kendi aralarında akdedecekleri, iş sözleşmelerinde sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştıramazlar”. Tebliğde kapsam dışı iş sözleşmeleri “Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan Türkiye’de yerleşik kişilerin taraf olduğu iş sözleşmelerinde, sözleşme bedelinin ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkündür”, düzenlemesiyle nitelik olarak belirtilmiştir.

Bu düzenlemeler çerçevesinde 13 Eylül tarihinden itibaren 30 gün içerisinde yani 13 Ekim tarihine kadar iş ve hizmet sözleşmelerindeki döviz cinsinden belirlenmiş sözleşme bedeli, işçi ve işverence Türk parası olarak yeniden düzenlenecektir.

² Artuk ARDIÇOĞLU, Ankara Barosu Dergisi, Sayı: 2017/3, “Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi”, s.48.

Bu kararlar, Türkiye’de yerleşik yabancı ve Türk uyruklu tüm çalışanlar ile işyeri Türkiye’de faaliyet gösteren gerçek ya da tüzel kişiliğe haiz ve Borçlar, Basın İş, İş, Deniz İş Kanununa tabi tüm işverenleri kapsamaktadır. Diğer bir ifadeyle, 4857 sayılı İş Kanunu, 5953 sayılı Basın İş Kanunu, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ve 854 sayılı Deniz İş Kanunu kapsamında çalışan işçi ve bu işçileri çalıştıran işverenleri kapsam dahilindedir.

2.4. Yeni Dönemdeki Döviz Dayalı İş Sözleşmelerinin

13.09.2018 tarihinden itibaren çalışanlarla Türk Lirası üzerinden iş sözleşmesi yapılması zorunludur.

- 13.09.2018 tarihinden önce yapılan iş, hizmet sözleşmelerindeki bedelin, 13.10.2018 tarihine kadar yeniden belirlenmesi ve 13.10.2018 sonrası Türk Lirası cinsinden ödenmesi gerekmektedir.

- 13.09.2018 tarihinden önce yapılan iş, hizmet sözleşmelerindeki, döviz olarak belirlenmiş olan bedelin, çalışan ve işverenlerce hangi kur üzerinden TL’ye çevrileceği konusunda anlaşmaları gerekmektedir.

- İşçi ve işveren hangi kur üzerinden TL’ye çevrileceği konusunda anlaşamazlarsa, 2/1/2018 tarihli Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası efektif satış kuru kullanılarak hesaplanan Türk parası cinsinden karşılığının 2/1/2018 tarihinden bedellerin yeniden belirlendiği tarihe kadar Türkiye İstatistik Kurumunun her ay için belirlediği tüketici fiyat endeksi (TÜFE) aylık değişim oranları esas alınarak artırılması suretiyle hesaplanacaktır. Buna göre, baz alınacak satış kuru dolarda 3.77 euroda ise 4.55 olacaktır.

- Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunda Cumhurbaşkanlığı Kararnamesindeki yükümlülüklerle aykırı hareket edenlere, üçbin Türk Lirasından yirmibeşbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilebilecektir.

Sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövizle endeksli olarak kararlaştırılması mümkün olmayan sözleşmelerde tahsili yapılmış veya gecikmiş alacaklar için TL’ye dayalı ödeme söz konusu olamayacaktır.

2.5. Dövizle Yapılabilecek İş Sözleşmeleri

Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan Türkiye’de yerleşik kişilerin akdedecekleri, taraf olduğu iş sözleşmelerinde, sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövizle endeksli olarak

belirlenebilecektir. Bu kapsamda örneğin, Türkiye'de forma giyen yabancı futbolcu sözleşmeleri istisna kapsamında olacaktır.

Kamu kurum ve kuruluşları ile bu kurum ve kuruluşların savunma sanayii sektöründe doğrudan veya dolaylı pay sahipliğinin bulunduğu şirketler, hizmet ve iş sözleşmelerini döviz üzerinden yapabileceklerdir.

Dışarıda yerleşik kişilerin Türkiye'de bulunan; şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, yüzde elli ve üzerinde pay sahipliklerinin bulunduğu şirketler ile serbest bölgelerde yer alan şirketlerin taraf olduğu iş ve hizmet sözleşmeleri döviz üzerinden yapılabilecektir.

Türkiye'de yerleşik yolcu, yük veya posta taşıma faaliyetinde bulunan ticari hava yolu işletmeleri; hava taşıma araçlarına, motorlarına ve bunların aksam ve parçalarına yönelik teknik bakım hizmeti veren şirketler; sivil havacılık mevzuatı kapsamında havalimanlarında yer hizmetleri yapmak üzere çalışma ruhsatı alan veya yetkilendirilen kamu ya da özel hukuk tüzel kişiliği statüsündeki kuruluşlar ile söz konusu kuruluşların kurdukları işletme ve şirketler ile doğrudan veya dolaylı olarak sermayelerinde en az %50 hisse oranına sahip olduğu ortaklıkların Türkiye'de yerleşik kişilerle döviz cinsinden veya dövize endeksli bedeller içeren gayrimenkul satış, gayrimenkul kiralama ve iş sözleşmeleri haricindeki sözleşmeleri akdedebileceklerdir.

3. SONUÇ

Hazine ve Maliye Bakanlığının Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Karara İlişkin Tebliğde değişiklik yapılmasını içeren tebliği, Resmi Gazete'de yayımlandı. Buna göre, Tebliğin döviz cinsinden ve dövize endeksli sözleşmeleri içeren 8'inci maddesinde değişikliğe gidilerek, Türk Lirası ile yapılması zorunlu sözleşmeler ve istisna kapsamındaki sözleşmeler 25 başlık altında yeniden düzenlendi.

Türkiye'de yerleşik kişiler, iş ve hizmet sözleşmelerinde sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini 13.09.2018 tarihinden itibaren döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştıramayacaklardır. Bu tarihten önce döviz üzerinden yapılan sözleşmeler 13.10.2018 tarihine kadar işçi ve işveren karşılıklı anlaşarak TL'ye çevrilecektir. Bu konuda mutabakat sağlanamazsa 2/1/2018 tarihindeki Merkez Bankası efektif satış kuru esas alınacak ve bedelin yeniden belirlendiği tarihe kadar Türkiye İstatistik Kurumunun her ay için belirlediği tüketici fiyat endeksi (TÜFE) aylık değişim oranları esas alınarak artırım yapılacaktır.

KAYNAKÇA

- 4857 sayılı İş Kanunu.
- Artuk ARDIÇOĞLU, Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, Ankara Barosu Dergisi 2017/3.